

GYS

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

GÖREVDE YÜKSELME VE ÜNVAN DEĞİŞİKLİĞİ

SINAVLARINA HAZIRLIK

KONU ANLATIMLI - SORU BANKASI

EĞİTİM UZMANI

Soruların çözümlerine, kitabın baskı tarihinden sonraki güncellemelere ve konulardaki ek formlara erişebilmek için QR kodu okutunuz.

PEGEM

AKADEMİ

Komisyon

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖREVDE YÜKSELME VE ÜNVAN DEĞİŞİKLİĞİ SINAVINA HAZIRLIK EĞİTİM UZMANI KONU ANLATIMLI SORU BANKASI

ISBN 978-625-8844-08-5

Kitapta yer alan bölümlerin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

2. Baskı: 2026, Ankara

Yayın-Proje: Pegem
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarımı: Pegem

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi, Macun Mahallesi 204 Cad.

No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: yayinevi@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

ÖN SÖZ

Değerli Okuyucularımız;

İçişleri Bakanlığı Görevde Yükselme ve Ünvan Değişikliği Sınavına Hazırlık Eğitim Uzmanı Konu Anlatımlı-Soru Bankası kitabımız, en son yayımlanan sınav ilanındaki konular kapsamında, alanında uzman yazar komisyonumuz tarafından hazırlanmıştır. Sınava girecek olan adaylarımızın, yayınıımızda bulunan mevzuat konularında yer alan Ek Form veya Örnek Formlara (<http://www.mevzuat.gov.tr/>) İnternet adresinden ilgili Kanun, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Kanun Hükmünde Kararname, Yönetmelik, Tebliğ vb. içeriklerinden erişebileceğinizi belirtiriz. Kitabımızdaki konularda teorik çerçeve net bir şekilde çizilmiş, çözümlü ve cevaplı testlere yer verilmiştir. Okuyucularımıza güncel ve çalışmalarını pekiştirecek yöntemleri sunmak amacıyla özenle hazırlanan bu yayınıımızın sınava hazırlanan siz değerli okuyucularımıza katkı sağlamasını diliyoruz.

Kitaba ilişkin sorularınızı, şikâyet ve önerilerinizi yayinevi@pegem.net adresine e-posta yoluyla ya da 0538 594 92 40 numaralı telefona WhatsApp üzerinden iletmeniz yeterli olacaktır. Soru ve görüşleriniz mutlaka dikkate alınacak ve en kısa sürede ilgili ekibimiz tarafından dönüş yapılacaktır. Yayınıımızın sınavlarınızda başarı getirmesi dileklerimizle...

PEGEM Akademi Yayıncılık

DİKKAT

Bilindiği üzere, 4/07/2018 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de (KHK), Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sistemi’ne yönelik “Bakanlar Kurulu, Başbakan” ibarelerine yönelik düzenlemeler yer aldı.

Söz konusu düzenlemeyle;

“Yürütme maddeleri

MADDE 72 – (1) Yürürlükte bulunan kanun ve kanun hükmünde kararnameler ile 10/5/2018 tarihli ve 7142 sayılı Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerin yürütme maddelerinde Bakanlar Kurulu ve bakanlara yapılmış olan atıflar Cumhurbaşkanına yapılmış sayılır.

Tüzükler, Bakanlar Kurulu kararları ve yönetmelikleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce, bu Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklik yapılan kanunların ilgili maddeleri gereğince yürürlüğe konulmuş olan tüzükler, nizamnameler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür.” hükümlerine yer verilmiştir.

T.C. Anayasası’nın Geçici 21’inci maddesinde ise “Kanunlar ve diğer mevzuat ile Başbakanlık ve Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler, ilgili mevzuatta değişiklik yapıncaya kadar Cumhurbaşkanı tarafından kullanılır” hükmüne yer verilmiştir.

Diğer taraftan, kitabımızda, İçişleri Bakanlığı Görevde Yükselme Sınavlarına Hazırlık Konu Anlatımlı Soru Bankası’na yönelik yer verilen konular <http://www.mevzuat.gov.tr/> internet adresinden güncel olduğu düşünülerek aynısına yer verilmiştir. Ancak, bazı mevzuatlarda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin güncellenmediği görülmüştür.

Okuyucularımızın, kitapta yer alan bazı mevzuatlarda ve çıkmış sorularda “Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlık isimleri” gibi ibarelerin yer alması halinde yukarıdaki kanun hükmünün göz önüne alınarak değerlendirilmeleri gerekmektedir...

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm: Türkçe Dil Bilgisi ve Yazışma Kuralları.....	1
2. Bölüm: Sayısal Mantık.....	77
3. Bölüm: Türk ve Dünya Edebiyatında Klasikleşmiş Eserler ve Yazarları	91
4. Bölüm: Yakın Türkiye Siyasi Tarihi	101
5. Bölüm: Türkiye Coğrafyası	114
6. Bölüm: Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi.....	216
7. Bölüm: T.C. Anayasası.....	314
8. Bölüm: 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu.....	362
9. Bölüm: 1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	408
10. Bölüm: 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu	419
11. Bölüm: 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun	427
12. Bölüm: 7315 Sayılı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması Kanunu	431
13. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Personeli Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği	436
14. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Personeli Atama ve Yer Değişikliği Yönetmeliği.....	447
15. Bölüm: Devlet Memurları Disiplin Yönetmeliği	455
16. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Disiplin Amirleri Yönetmeliği	465
17. Bölüm: Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik.....	472
18. Bölüm: 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu	486
19. Bölüm: Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik	494
20. Bölüm: 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu.....	500
21. Bölüm: 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun	548
22. Bölüm: Memurların Yetiştirilmeleri ve Eğitimleri Hakkında Genel Yönetmelik	558
23. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Aday Memurlarının Yetiştirilmelerine İlişkin Yönetmelik	570
24. Bölüm: 6245 Sayılı Harcırah Kanunu.....	577
25. Bölüm: Kaymakam Adayları Yönetmeliği.....	591
26. Bölüm: İşçileri Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim Yönetmeliği	602
27. Bölüm: 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	614

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜĞÜN ANLAM ÖZELLİKLERİ

Sözcükler, metinlerin temel yapı taşıdır. Dolayısıyla metnin -ya da bir konuşmanın- anlaşılması için sözcük anlamlarının iyi bilinmesi gerekir. Dilimizde bazı sözcükler tek bir kavramı karşılarken bazıları ise birden çok anlamı karşılar.

Tek anlamlı sözcükler: Sadece bir kavramı karşılayan sözcüklerdir. Bu sözcüklerin başka anlamlara gelebilecek kullanımı yoktur.

Örnek

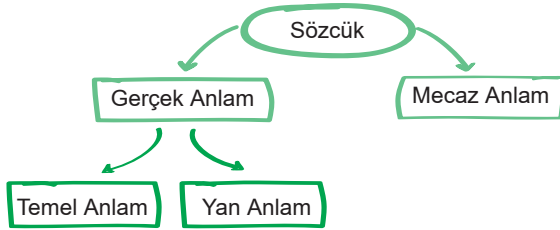
“Kaldırım, testere, tencere” sözcüklerinin tek anlamı vardır.

Çok anlamlı sözcükler: Kullanıldığı yere ve duruma göre birden çok anlam kazanabilen sözcüklerdir.

Örnek

“Ağız” sözcüğü, kullanıldığı yere göre birçok anlam kazanabilir: İnsan ağzı, mağara ağzı, yol ağzı, Karadeniz ağzı vs.

Dilimizde sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre kazandıkları farklı anlamlara “yan anlam” ya da “mecaz anlam” denir.

Gerçek Anlam:

Gerçek anlam, sözcüğün temel ve yan anlamlarını içerir. Dolayısıyla sözcüğün gerçek anlamları birden fazla olabilir.

Temel Anlam:

Bir sözcük tek başına kullanıldığında akla gelen ilk anlamına temel anlam denir. Temel anlam, en yaygın anlamdır. Sözlüklerde ilk olarak temel ya da en yaygın anlam açıklanır.

- Adamın kocaman ama estetik görünümlü bir ağız vardı.
- Ormanda ateş yakmak oldukça tehlikeli ama sık rastlanan bir davranıştır.

Yan Anlam:

Bir sözcüğün temel anlamıyla ilişkili olarak kazandığı diğer anlamlardır.

- Mağaranın ağızı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu.
- Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar.

Pür Dikkat

“Yan anlam” ile “temel anlam” arasında herhangi bir şekilde (biçimsel benzerlik, ortak işlev, aynı maddeden oluşması...) ilgi kurulabilmelidir.

Örnek

- Mağaranın ağzı o kadar küçüktü ki içeri ancak bir çocuk girebiliyordu. (“Mağaranın ağzı” ile yemeye, içmeye ve ses çıkarmaya yarayan organ olan “ağız” arasında biçimsel olarak bir benzerlik kurulmuştur.)
- Çocuğun ateşini bir türlü düşüremiyorlar. (“Çocuğun ateşi” ile nesnelerin tutuşmasıyla beliren “ateş” arasında bir ısı ortaklığı vardır.)

Mecaz Anlam:

Sözcüğün gerçek anlamından (temel anlamından ve yan anlamından) uzaklaşarak kazandığı yeni anlamlardır. Bir başka ifadeyle mecazlar, bir ilgi veya benzetme sonucu gerçek anlamından başka anlamda, başka bir sözcüğün yerinde kullanılan sözlerdir.

- Bu mahallede onun gibi ağzı bozuk birini daha görmedim. (Bu cümledeki “ağız bozuk” söz öbeğinde kullanılan “ağız” sözcüğü; kendi anlamının dışında, küfürbaz anlamında, karşımıza çıkmaktadır.)
- Yeni seçilen muhtar, ilk toplantısında çok ateşli konuştu. (“Ateşli” sözcüğü “heyecanlı, coşkulu” anlamında kullanılmış; sözcük, anlamının dışına çıkmıştır.)

Temel anlam (TA), yan anlam (YA) ve mecaz anlamla (MA) ilgili aşağıdaki örnekleri inceleyiniz.

Yol:

- Çocuk, evin yolunu sordu. (TA)
- Mahallemizin yolu nihayet asfaltlandı. (YA)
- Bu soruyu farklı bir yolla da çözebiliriz. (MA)

Kafa:

- Kafan, hâlâ omuzlarının üzerinde duruyor. (TA)
- Fazla zorlayınca çivinin kafası koptu. (YA)
- O adam, zaten kafasızın tekidir. (MA)

Büyük:

- Uzun bir yolculuktan sonra büyük bir evin önünde durduk. (TA)
- Benim öğrencilerim, büyüklerine karşı saygıda kusur etmez. (YA)
- Büyük düşünenler, toplumlarına her zaman bir şeyler kazandırmıştır. (MA)

Pür Dikkat

Sınavlarda "temel anlam" ve "yan anlam" ayrımı sorulmamış, nadiren de olsa "gerçek anlam" ve "mecaz anlam" ayrımı sorulmuştur. Böyle bir soruyla karşılaşıldığında, seçenekler arasında yan anlamda kullanılmış sözcükler de verilebileceği için dikkatli olunmalıdır. Yan anlam, temel anlamla bir şekilde ilişkilidir ve gerçek anlam sayılır. Oysa mecaz anlam tamamen düşsel, gerçek dışı bir anlamdır.

Gerçek ve mecaz anlamlı sözcük sorularında çeldirici olarak yan anlamda kullanılmış sözcükler verilir.

Bazı sorularda geçen "düşsel öge" kavramı da mecaz anlamla ilgilidir.

Terimsel Anlam:

Bir bilim, sanat, spor ve meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere terim anlamlı sözcükler denir.

⊙ Açık, üçgen, dikdörtgen	→	Matematik
⊙ Roman, öykü, kafiye, aruz	→	Edebiyat
⊙ İsim, kök, gövde, fiil	→	Dil bilgisi
⊙ Pota, minder, skor	→	Spor
⊙ Dava, mahkeme, yargıç	→	Hukuk

Soyut-Somut Anlam

Somut Anlamlı Sözcükler: Beş duyudan herhangi biriyle algılanabilen kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

Hava, su, toprak, ağaç, deniz, masa, sandalye...

Soyut Anlamlı Sözcükler: Beş duyu ile algılanamayan, zihinde tasarlanan kavramları karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

Sevgi, umut, adalet, özgürlük, mutluluk, heyecan, aşk...

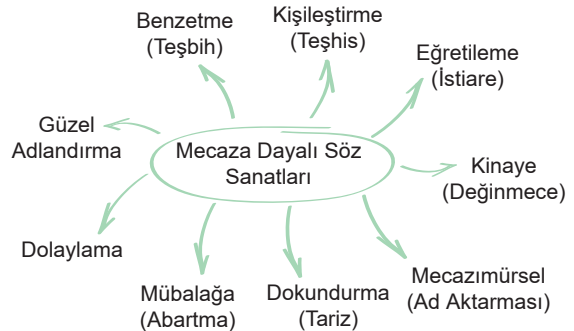
Nitel-Nicel Anlam

Nicel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülebilir, sayılabilir özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Geniş bahçeli bir ev aldı İstanbul'da ve emekli olunca oraya taşındı. (alan ölçüsü)
- ↳ Uzun bir moladan sonra yolcular tekrar araçlara bindiler. (zaman ölçüsü)
- ↳ Yüksek bir maaşla yeni işine başladı. (sayı-para ölçüsü)

Nitel Anlamlı Sözcükler: Varlıkların ölçülemeyen, sayılamayan özelliklerini gösteren sözcüklerdir.

- ↳ Onun babası çok geniş biridir, hiçbir şeye kolay kolay kızmaz. ("rahat" anlamında)
- ↳ Uzun etme işte, bu iş bugün bitecek dedim sana. ("nazlanma, direnme" anlamında)
- ↳ Yüksek hedeflere ulaşmak, çok fedakârlık gerektirir. ("ulaşılması güç" anlamında)

SÖZ SANATLARI

Çözüm

1. Verilen diziye göre

$$103 - x = 39 \Rightarrow 103 - 39 \Rightarrow x = 64 \text{ tür.}$$

$$14 - y = 3 \Rightarrow y = 14 - 3 \Rightarrow y = 11 \text{ dir.}$$

Buna göre $x + y = 64 + 11 = 75$ bulunur.

Cevap C

2. İlk iki terimini 124 ve 77 olarak seçersek,

$$124 - 77 = 47$$

$$77 - 47 = 30$$

$$47 - 30 = 17$$

$$30 - 17 = 13$$

$$17 - 13 = 4$$

$$13 - 4 = 9$$

$$4 - 9 = -5 \text{ negatif}$$

olduğundan, oluşacak dizi

124, 77, 47, 30, 17, 13, 4, 9 şeklinde olur.

Buna göre oluşan dizinin son terimi 9'dur.

Cevap A

3. Son iki terimi x olsun.

Kuralın tersi uygulanırsa terimler toplanarak oluşturulabilir.

1. terim	2. terim	3. terim	4. terim	5. terim	6. terim
$8x$	$5x$	$3x$	$2x$	x	x

Buna göre ilk terim son terimin 8 katıdır.

Cevap A

4. Birkaç deneme yaparak cevabı bulalım.

18	17	1	16		
18	16	2	14		
18	15	3	12		
18	14	4	10		
18	13	5	8		
18	12	6	6		
18	11	7	4	3	1
18	10	8	2	6	
18	9	9			

Buna göre en çok 7 terimli bir dizi oluşturulabilmektedir.

Cevap D

TABLO VE ŞEKİL SORULARI

Tablo ve şekil sorularında tablo veya şeklin içerisinde verilen sayılar arasındaki bağıntı bulunmaya çalışılır.

Tablo veya şekil sorularında dikkat etmemiz gereken durumlar şunlardır:

Tablo veya şekil soruları genellikle 4 işlem içeren sorulardır. Yapmamız gereken tablo veya şeklin içindeki sayıların hangi işlemlerle yazıldığını bulmaktır.

Örnek Soru

3	4	11
5	1	124
6	4	x

Yandaki tabloda birinci ve ikinci satırdaki sayılar arasındaki kural üçüncü satırdaki sayılar arasında da kullanılmıştır.

Buna göre x yerine aşağıdaki sayılardan hangisi gelmelidir?

- A) 180 B) 184 C) 190 D) 196 E) 200

P
E
G
E
M

A
K
A
D
E
M
İ

Çözüm

Birinci satırdaki sayılar arasındaki ilişki, birinci sayının küpü ile ikinci sayının karesinin farkı üçüncü sayıyı verecek şekildedir.

$$\text{Yani; } 3^3 - 4^2 = 27 - 16 = 11 \text{ dir.}$$

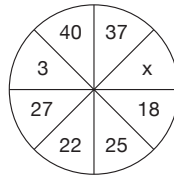
Aynı şekilde ikinci satırdaki sayılar arasındaki ilişki, birinci sayının küpü ile ikinci sayının karesinin farkı üçüncü sayıyı verecek şekildedir. Yani; $5^3 - 1^2 = 125 - 1 = 124$ 'tür.

O hâlde üçüncü satırda x'in değeri

$$6^3 - 4^2 = 216 - 16 = 200 \text{ olarak bulunur.}$$

Cevap E

Örnek Soru

Yanda verilen şeklin içerisinde bulunan sayılar belirli bir kurala göre yazılmıştır.

Buna göre x yerine aşağıdaki sayılardan hangisi gelebilir?

- A) 32 B) 38 C) 40 D) 42

E) 47

Ahmet Mithat Efendi

1844-1912 yılları arasında yaşamış olan Ahmet Mithat Efendi, Tanzimat döneminin en üretken yazarlarından biridir. Roman, hikâye, gazete yazısı ve öğretici metinler kaleme almıştır. Halkı bilgilendirmeyi amaçladığı için eserlerinde zaman zaman anlatımı kesip okuyucuya açıklamalar yapar.

Edebiyattaki yeri: Okuma kültürünün yaygınlaşmasında önemli rol oynadığı için "hâce-i evvel" ve çok eser yazması nedeniyle "yazı makinesi" gibi adlarla anılmıştır.

Öne çıkan eserleri

- **Felâtn Bey ile Râkım Efendi:** Yanlış ve doğru Batılılaşma biçimlerini iki karşıt karakter üzerinden gösterir. Felâtn Bey yüzeysel taklidi, Râkım Efendi ise çalışkan ve dengeli kişiliği temsil eder.
- **Hasan Mellah:** Macera unsurlarının öne çıktığı erken dönem Türk romanlarından biridir.
- **Letaif-i Rivayat:** Farklı tarihlerde yayımlanan hikâye ve uzun hikâyelerden oluşan önemli bir seridir.

Recaizade Mahmut Ekrem

1847-1914 yılları arasında yaşayan Recaizade Mahmut Ekrem, Tanzimat'ın ikinci kuşağında yer alan şair, yazar ve edebiyat öğreticisidir. Estetik kaygıyı öne çıkarır ve "sanat için sanat" anlayışına yaklaşır.

Edebiyattaki yeri: Servetifünun kuşağının yetişmesinde etkili olmuş; roman, şiir, tiyatro ve edebiyat teorisi alanlarında eser vermiştir.

Öne çıkan eserleri

- **Araba Sevdası:** Bihruz Bey'in gösteriş merakı, yanlış Batılılaşması ve hayal dünyası anlatılır. Türk edebiyatının ilk realist romanı kabul edilir.
- **Zemzeme:** Şiirlerini topladığı eserlerdendir; dönemin edebiyat tartışmalarında önemli bir yere sahiptir.
- **Talim-i Edebiyat:** Edebiyat bilgileri ve sanat anlayışı üzerine hazırlanmış öğretici bir eserdir.

Hatırlatma: Araba Sevdası → Bihruz Bey → yanlış Batılılaşma → realizm.

Samipaşazade Sezai

1859-1936 yılları arasında yaşamış Tanzimat dönemi yazarıdır. Batılı tarzda hikâye ve romanın gelişmesine katkıda bulunmuştur. Eserlerinde insan psikolojisine ve toplumsal sorunlara ilgi gösterir.

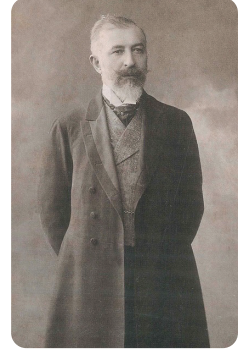
Edebiyattaki yeri: Tanzimat'tan realizme geçişte önemli bir isimdir. Özellikle esaret ve özgürlük meselesini ele almasıyla hatırlanır.

Öne çıkan eserleri

- **Sergüzeşt:** Dilber adlı esir bir genç kızın trajik yaşamını anlatır. Esaret kurumunu ve bireyin özgürlük isteğini merkeze alır.
- **Küçük Şeyler:** Gündelik hayatın küçük olaylarını konu alan hikâyelerden oluşur. Modern Türk hikâyeciliğinin gelişmesinde önemli bir adımdır.

Halit Ziya Uşaklıgil

1866-1945 yılları arasında yaşayan Halit Ziya Uşaklıgil, Servetifünun romanının en güçlü temsilcisidir. Batılı roman tekniğini başarıyla uygulamış, özellikle İstanbul'un seçkin çevrelerini ve bireylerin iç dünyasını işlemiştir.

Halit Ziya Uşaklıgil

Edebiyattaki yeri: Türk romanının teknik bakımdan olgunlaşmasında belirleyici isimlerden biridir. Güçlü gözlem, ayrıntılı tasvir ve psikolojik çözümlemeleriyle tanınır.

Öne çıkan eserleri

- **Mai ve Siyah:** Ahmet Cemil'in sanat ve yaşam hayalleriyle başlayıp hayal kırıklığına uzanan hikâyesini anlatır. "Mai" umutları, "siyah" ise yenilgiyi ve karamsarlığı simgeler.
- **Aşk-ı Memnu:** Adnan Bey, Bihter ve Behlül çevresinde gelişen yasak aşkı anlatır. Aile ilişkileri ve bireysel tutkular psikolojik yönleriyle işlenir.
- **Kırık Hayatlar:** Aile hayatını, evlilik ilişkilerini ve kişisel zaafı konu alan romanlarından biridir.

Hatırlatma: Mai ve Siyah → Ahmet Cemil; Aşk-ı Memnu → Bihter ve Behlül.

Mehmet Rauf

1875-1931 yılları arasında yaşayan Mehmet Rauf, Servetifünun topluluğunun romancı ve hikâyecilerindendir. Eserlerinde aşk, kıskançlık, yalnızlık ve bireyin iç dünyasına ait duygusal çatışmalar önemli yer tutar.

Edebiyattaki yeri: Türk edebiyatında psikolojik romanın gelişmesinde öncü kabul edilir.

Öne çıkan eserleri

- **Eylül:** Suat, Süreyya ve Necip arasındaki duygusal ilişkileri ve iç çatışmaları anlatır. Türk edebiyatının ilk psikolojik romanı kabul edilir.
- **Ferda-yı Garam:** Aşk ve duygusal çatışmaları merkezine alan romanlarından biridir.

ÜNİTE 1 OSMANLI MODERNLEŞMESİ VE MEŞRUTİYET BİRİKİMİ

Bu ünite 6 temel konu, dönemsel bağlamı ve siyasal sonuçlarıyla açıklanmaktadır.

1.1. Osmanlı Devleti'nde Modernleşme ve Siyasal Yenileşme

Yakın Türkiye siyasi tarihinin düşünsel ve kurumsal temelleri, Osmanlı Devleti'nin askerî ve idarî alanda başlattığı yenileşme hareketlerine dayanır. Merkezî yönetimi güçlendirme, modern bükrasi kurma, hukuk ve eğitim alanlarını yeniden düzenleme çabaları; vatandaşlık, temsil ve anayasa tartışmalarına zemin hazırlamıştır.

1.2. Tanzimat ve Islahat Dönemleri

1839 Tanzimat Fermanı can, mal ve namus güvenliği ile vergilendirme ve askerlikte düzen vaadini öne çıkarmış; 1856 Islahat Fermanı ise özellikle gayrimüslim tebaanın hakları bakımından eşitlik anlayışını genişletmiştir. Bu süreç, hukuk devleti ve Osmanlı vatandaşlığı fikrinin gelişmesinde belirleyici olmuştur.

1.3. I. Meşrutiyet ve Kanun-ı Esasi

1876'da ilan edilen Kanun-ı Esasi, Osmanlı Devleti'nin ilk anayasasıdır. Meclis-i Umumi'nin açılmasıyla temsilî yönetime geçilmiş; ancak 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında Meclisin tatil edilmesi, ilk meşrutiyet deneyimini kısa süreli hâle getirmiştir.

1.4. II. Abdülhamid Dönemi

II. Abdülhamid yönetimi merkezîleşme, eğitim ve haberleşme yatırımlarıyla birlikte sıkı denetim ve sansür politikalarıyla şekillenmiştir. Panislamizm siyaseti, imparatorluk bütünlüğünü koruma arayışının önemli araçlarından biri olurken muhalif aydın hareketleri yurt içinde ve dışında örgütlenmiştir.

1.5. Jön Türkler ve İttihat ve Terakki Cemiyeti

Jön Türk hareketi, anayasal düzenin yeniden kurulmasını isteyen farklı muhalif çevreleri kapsar. Bu hareketin en etkili örgütü hâline gelen İttihat ve Terakki Cemiyeti, özellikle asker ve bürokratlar arasında güç kazanarak 1908 Devrimi'nin başlıca aktörü olmuştur.

1.6. II. Meşrutiyet'in İlanı ve 31 Mart Olayı

1908'de Kanun-ı Esasi'nin yeniden yürürlüğe konulmasıyla parlamento açılmış, siyasal partiler ve basın daha görünür hâle gelmiştir. 1909'daki 31 Mart Olayı Hareket Ordusu tarafından bastırılmış; ardından anayasal değişikliklerle padişahın yetkileri sınırlandırılarak parlamenter nitelik güçlendirilmiştir.

ÜNİTE 2 II. MEŞRUTİYET'TEN İMPARATORLUĞUN SONUNA

Bu ünite 6 temel konu, dönemsel bağlamı ve siyasal sonuçlarıyla açıklanmaktadır.

2.1. Trablusgarp ve Balkan Savaşları

Trablusgarp Savaşı Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son önemli toprağını kaybetmesiyle sonuçlanmıştır. Balkan Savaşları ise Rumeli'de büyük toprak ve nüfus kayıplarına, kitlesel göçlere ve Türk siyasal düşüncesinde milliyetçiliğin güçlenmesine yol açmıştır.

2.2. Babiâli Baskını ve İttihat ve Terakki İktidarı

1913 Babiâli Baskını sonrasında İttihat ve Terakki yönetiminde belirleyici konuma gelmiştir. Savaş koşullarında merkezîleşen iktidar, devletin güvenliği ve imparatorluğun geleceği konusunda sert ve müdahaleci politikalar uygulamıştır.

2.3. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na Girişi

Osmanlı Devleti, Avrupa'daki bloklaşma ve güvenlik kaygıları içinde Almanya ile ittifak kurarak 1914'te savaşa girmiştir. Karar süreci, İttihat ve Terakki liderliği ile askerî-stratejik beklentilerin etkisi altında şekillenmiştir.

2.4. I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Cepheleeri

Çanakkale, Kafkas, Irak, Kanal, Suriye-Filistin ve Hicaz-Yemen cepheleeri savaşın askerî ve toplumsal sonuçlarını belirlemiştir. Uzun savaş yılları insan gücü kaybı, ekonomik yıkım, zorunlu göçler ve merkez-taşıra ilişkilerinde derin sarsıntılar doğurmuştur.

2.5. Mondros Ateşkes Antlaşması ve İşgaller

30 Ekim 1918 tarihli Mondros Ateşkes Antlaşması, Osmanlı ordusunun terhisini ve stratejik bölgelerin İttihat Devletlerince işgal edilebilmesini mümkün kılmıştır. Anadolu'nun çeşitli bölgelerindeki işgaller, yerel direniş örgütlerinin ve millî egemenlik düşüncesinin güçlenmesini hızlandırmıştır.

2.6. Osmanlı Devleti'nin Tasfiyesi ve Yeni Devlet Arayışı

Savaş sonrası dönemde İstanbul Hükûmeti, İttihat Devletleri ve Anadolu'daki direniş arasında otorite mücadelesi yaşanmıştır. Bu süreç, hanedan egemenliğine dayalı imparatorluktan millet egemenliğine dayalı yeni bir siyasal yapıya geçişin başlangıcıdır.